

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

«Затверджено»

Голова приймальної комісії
Волинського національного
університету імені Лесі Українки

Анатолій ЦЬОСЬ

Анатолій Цьось
«16» лютого 2021 р.

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
З ФІНАНСІВ
ДЛЯ ВСТУПНИКІВ НА ОСНОВІ ОС «БАКАЛАВР», «МАГІСТР»,
ОКР «СПЕЦІАЛІСТ» ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ
«МАГІСТР»
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 072 «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА
СТРАХУВАННЯ»
(освітня програма – «Фінанси і кредит»)**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму розроблено відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», стандартів вищої освіти зі спеціальності, Положення про організацію навчального процесу на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях у Волинському національному університеті імені Лесі Українки. Фахівець з фінансів повинен володіти комплексом знань із гуманітарних, фундаментальних та фахових дисциплін, мати добру практичну підготовку для виконання функціональних обов'язків на виробництві, в організаціях та установах.

Вступне випробування з фінансів та кредиту має на меті перевірку засвоєння теоретичних і практичних знань щодо особливостей функціонування фінансів та фінансових систем, діагностики та аналізу їх стану та тенденцій. В результаті вивчення відповідних курсів за навчальним планом освітнього ступеня «бакалавр» у вступника сформовані наступні **компетенції**:

— визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

— знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

— володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

— ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

— застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати

Зміст вступного випробування ґрунтується на основі чинного законодавства України та вимог кваліфікаційної характеристики (КХ) підготовки фахівців у сфері фінансів, банківської справи та страхування та спрямований на перевірку комплексу знань, умінь і компетенцій, які враховані у навчальних програмах.

Абітурієнт повинен **знати**: формування, розподілу й використання фінансових ресурсів державного, приватного та корпоративного сектору економіки, оцінювання вартості майна і бізнесу, аналізу інвестиційних проектів, діагностики фінансового стану суб'єктів господарювання,

Вступне випробування з фінансів включає питання з курсів гроші і кредит; фінанси; страхування; банківська система; фінансовий ринок; податкова система; бюджетна система; фінансова діяльність суб'єктів підприємництва; фондовий ринок та цінні папери. Ці завдання відповідають кваліфікаційним вимогам до фахівця підготовленого відповідно до освітньо-професійної програми «Фінанси і кредит».

«ФІНАНСИ»

Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів

Предмет і завдання курсу фінанси. Сутність і визначення фінансів. Функції фінансів. Взаємозв'язок фінансів з іншими розподільчими категоріями. Еволюція зарубіжних фінансових теорій. Сутність фінансових ресурсів, їх види. Джерела формування фінансових ресурсів. Напрямки використання централізованих і децентралізованих фінансових ресурсів. Фінансові резерви, методи їх формування. Характеристика видів фінансових резервів. Фінансова система, її структура в Україні. Характеристика сфер та елементів фінансової системи. Проблеми стабілізації та оптимізації фінансової системи України.

Генезис і еволюція фінансів

Класична та неокласична школи про фінанси. Маржиналізм та кейнсіанство, їхня роль у розвитку фінансової думки. Погляди представників неоконсерватизму на фінанси. Сучасні зарубіжні фінансові теорії. Розвиток поглядів вітчизняних вчених-економістів на фінансову науку. Дореволюційні та післяреволюційні вчені про фінанси. Характеристика трьох етапів розвитку радянської фінансової науки. Сучасні погляди вітчизняних вчених-економістів на фінансову науку.

Становлення та розвиток фінансової науки

Генезис науки про фінанси. Сутність та інструментарій фінансової науки. Історія розвитку фінансової науки в Україні та світі. Фінансові категорії як форма наукового пізнання сутності фінансових відносин. Прості й складні фінансові категорії. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями.

Фінансове право і фінансова політика

Сутність фінансової політики. Елементи фінансової політики. Фінансова тактика і фінансова стратегія. Фінансова політика держави, фірми та домогосподарства. Проблеми фінансової політики України. Напрямки вдосконалення фінансової політики.

Визначення фінансового механізму. Структура фінансового механізму. Характеристика елементів фінансового механізму – фінансових методів, фінансових важелів, стимулів, санкцій, нормативно-правового забезпечення. Напрями вдосконалення фінансового механізму. Сутність фінансового контролю. Види, форми і методи фінансового контролю. Завдання, функції і повноваження органів державного фінансового контролю. Аудит. Шляхи вдосконалення системи фінансового контролю в Україні.

Податки. Податкова система

Податки: сутність, функції та види. Суть та значення податкової політики. Податкова система, принципи побудови оптимальної податкової системи. Сутність, необхідність та види податків. Класифікація податків.

Державний кредит

Зміст і призначення державного кредиту. Форми державного кредиту. Характеристика державних позик. Види державних цінних паперів. Державний борг. Внутрішній і зовнішній державний борг. Механізм управління державним боргом України.

Соціальні позабюджетні фонди

Державні цільові фонди: сутність та класифікація. Постійні і тимчасові цільові фонди. Пенсійний фонд України: джерела формування та напрямки витрачання коштів. Фонд соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності: фінансові аспекти діяльності. Джерела коштів Фонду соціального страхування на випадок безробіття на напрями їх використання. Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань: джерела формування та напрями використання коштів.

Література :

1. Суспільні фінанси України : навч. посіб. / за ред. Карліна М. І. Луцьк : Вежа-Друк, 2016, 304 с.
2. Фінанси України: навч. посіб. / за ред. Карліна М. І., Івашко О. А. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018. 332 с.
3. Івашко Олена. Теорія фінансів : навч. посіб. [вид. 2-ге; доп. і переробл.]. Харків : ФОП Панов А.М., 2020. 408 с.
4. Фінанси: підручник/за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. Київ: Знання, 2008. 611 с.

ТЕМА «ГРОШІ І КРЕДИТ»Сутність та функції грошей.

Суть і визначення грошей. Функції грошей. Механізм походження грошей. Еволюції форм грошей, об'єктивна зумовленість переходу від повноцінних грошей до неповноцінних. Причини та значення демонетизації золота. Основні властивості грошей. Основні прояви ролі грошей у розвитку ринкової економіки.

Грошовий оборот і грошова маса, що його обслуговує.

Сутність, призначення та структуру грошового обороту. Механізм взаємозв'язків через грошовий оборот основних груп економічних суб'єктів та головних ринків. Головні грошові потоки. Основні показники, що характеризують обсяг грошової маси. Механізм зміни маси грошей в обороті. Фактори впливу на швидкість обігу грошей та їх значення для економіки.

Грошовий ринок.

Сутність, структура та особливості прояву грошового ринку. Особливості формування та чинники зміни попиту на гроші та пропозиції грошей. Інституційну модель грошового ринку та його структура. Графічна модель ринку грошей та механізм його урівноваження. Механізм впливу змін у попиті та пропозиції грошей на динаміку рівня процента.

Грошові системи.

Сутність та механізм функціонування грошової системи, її відмінність від грошового обороту та грошового ринку. Закономірності еволюції грошових систем від саморегульованих систем повноцінних грошей до систем регульованого державою обігу кредитних грошей. Процес формування грошової системи в Україні. Цілі грошово-кредитної політики та адекватні їм інструменти цієї політики. Сутність проблеми монетизації валового внутрішнього продукту. Проблеми монетизації бюджетного дефіциту і шляхи їх вирішення.

Інфляція та грошові реформи.

Сутність, форми прояву та способи виміру інфляції. Причини інфляції. Механізм впливу інфляції на реальну економіку, економічні та соціальні наслідки. Завдання та механізм державного регулювання інфляції. Особливості інфляційного процесу в Україні в перехідний період. Сутність, завдання та види грошових реформ. Особливості проведення грошової реформи в Україні.

Валютний ринок та валютні системи.

Сутність, призначення та специфічні ознаки валюти. Сутність та механізм функціонування валютного ринку. Основні види операцій на валютному ринку. Сутність валютного курсу та основи курсоутворення. Роль платіжного балансу і золотовалютних резервів у системі валютного регулювання. Механізми функціонування світової та міжнародних валютних систем. Місце і роль міжнародних ринків грошей і капіталів у міжнародних валютних відносинах.

Необхідність та сутність кредиту.

Сутність, особливості та ознаки кредиту. Категорії кредиту. Закономірності та стадії руху кредиту. Джерела для кредиту. Вартість кредиту. Сутність та відмінності основних теорій кредиту. Основні правила кредитування при здійсненні кредитних операцій.

Види, функції та роль кредиту.

Критерії визначення форми та виду кредиту. Сутність функцій кредиту. Дискусії щодо функцій кредиту. Характеристика основних видів кредиту — банківського, комерційного, державного, міжнародного, споживчого. Сутність економічних меж кредиту. Види меж кредиту. сутність та механізм формування позичкового процента. Основні напрями ролі кредиту.

Фінансові посередники грошового ринку.

Сутність та призначення фінансових посередників. Основні видові риси банку. Різниця банку від інших фінансових посередників. Об'єднання банків у систему, основні принципи побудови банківських систем. Економічні функції банківської системи. Характеристика основних видів небанківських фінансових посередників.

Центральні банки.

Призначення центрального банку. Роль центрального банку у формуванні пропозиції грошей та їх ціни. Виникнення емісійних банків та створення центральних банків. Співробітництво центральних банків. Особливий статус центрального банку. Проблема незалежності центрального банку від органів державної влади та чинники, що визначають його незалежність. Напрями діяльності центрального банку.

Комерційні банки.

Сутність, поняття, призначення, походження та розвиток комерційних банків, їх класифікація. Організація та специфіка діяльності окремих видів комерційних банків. Сутність джерел та порядок формування власного капіталу, залучених і позичених коштів банку. Характеристика принципів кредитування та основні положення, які регламентують кредитну та інвестиційну діяльність комерційних банків. Сутність, принципи та організація розрахунково-касових операцій банків і банківських послуг. Стабільність банків, механізм її забезпечення.

ТЕМА «ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ»

Основи фінансів підприємств.

Поняття та функції фінансів суб'єктів господарювання. Фінансова діяльність підприємств: зміст, основні завдання та теоретичні джерела. Система фінансових відносин підприємства. Поняття фінансового механізму підприємства та характеристика його основних складових. Фінансово-економічні цілі діяльності підприємства. Організація фінансової роботи на підприємстві.

Формування власного капіталу підприємства.

Критерії вибору форми фінансування суб'єкта господарювання. Власний капітал суб'єктів підприємництва. Складові власного капіталу підприємства. Вартість капіталу підприємства. Оцінка елементів власного капіталу. Порядок формування статутного капіталу акціонерних товариств. Збільшення статутного капіталу підприємства. Зменшення статутного капіталу підприємства. Методи визначення потреби в капіталі новоствореного підприємства.

Внутрішні джерела фінансування підприємства.

Внутрішні джерела фінансування підприємства. Самофінансування підприємств.

Забезпечення наступних витрат і платежів.

Грошові кошти та організація грошових розрахунків підприємств.

Грошові розрахунки в діяльності підприємств. Безготівкові операції та розрахунки. Принципи ведення підприємством касових операцій.

Управління грошовими потоками суб'єктів підприємництва.

Сутність грошових потоків та їх класифікація. Політика управління грошовими потоками підприємств. Методи розрахунку чистого грошового потоку. Показники аналізу грошового потоку. Моделі управління грошовими потоками суб'єктів підприємництва.

Дивідендна політика підприємства.

Зміст, значення та основні завдання дивідендної політики підприємства. Теорії дивідендної політики. Фактори впливу на дивідендну політику. Порядок нарахування та форми виплати дивідендів. Основні схеми дивідендних виплат. Оподаткування дивідендів. Оцінка ефективності дивідендної політики.

Фінансування підприємства за рахунок запозичених ресурсів.

Характеристика позичкового капіталу підприємства. Способи зовнішнього фінансування підприємств. Оцінка окремих елементів позичкового капіталу. Суть і форми кредитування підприємств банківськими установами. Принципи та функції кредитування. Етапи процесу кредитування. Методика оцінки кредитоспроможності позичальника. Порядок нарахування процентів за депозитними та кредитними операціями.

Фінансова діяльність на етапі реорганізації підприємств.

Поняття реорганізації суб'єктів підприємництва та передумови її проведення. Сутність та форми реорганізації, спрямованої на укрупнення підприємства. Порядок проведення реорганізації шляхом злиття, приєднання та поглинання підприємств. Загальна характеристика реорганізації, спрямованої на розукрупнення підприємств. Перетворення як особлива форма реорганізації підприємства.

Фінансове інвестування підприємства.

Сутність та класифікація інвестицій суб'єктів підприємництва. Реальні інвестиції підприємств та джерела їх фінансування. Фінансова оцінка ефективності інвестицій підприємства в основний капітал. Форми фінансових інвестицій суб'єктів підприємництва. Інвестиційні якості фінансових інструментів. Довгострокові фінансові інвестиції. Поточні фінансові інвестиції підприємства. Фінансова оцінка ефективності інвестування в цінні папери. Фундаментальний та технічний аналіз акцій. Відображення вартості фінансових інвестицій у звітності підприємств. Лімітування інвестиційних ресурсів.

Оцінювання вартості підприємства.

Завдання, принципи та етапи експертної оцінки вартості підприємства. Методи оцінки вартості підприємства. Оцінка підприємства за чистою балансовою вартістю. Оцінка компанії за її доходами. Оцінка вартості компанії без врахування перспектив росту. Метод оцінки вартості компанії за її додатковим прибутком.

Фінансовий контролінг на підприємстві.

Сутність та основні завдання фінансового контролінгу на підприємстві. Стратегічний фінансовий контролінг. Оперативний фінансовий контролінг. Методи контролінгу. Внутрішній аудит в системі функцій контролінгу.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Славюк Р.А. Фінанси підприємств. Підручник. К: Центр учбової літератури, 2010.
2. Воловець Я.В. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник. К.: Алерта, 2009. 200 с.
3. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2011. 554 с.
4. Сизоненко В.О. Фінансовий менеджмент. К.: ІОЦ «Київський університет», 2006.
5. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий менеджмент. Підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 520 с.
6. Господарський кодекс України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
7. Закон України «Про акціонерні товариства» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text>
8. Податковий кодекс України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
9. Національні стандарти бухгалтерського обліку: Закони, положення, інструкції. URL: <https://interbuh.com.ua/ua/documents/onemanuals/35131>
10. Бригхем Ю., Эрхард М. Финансовый менеджмент: 10-е изд. М.: Финансы, 2005.
11. Дж. К. Ван Хорн. Основы управления финансами. М.: Финансы и статистика, 1996. 799 с.
12. Контроллинг как инструмент управления предприятием. М.: ЮНИТИ, 2012.
13. Малій О. Г. Фінанси підприємств. Навчальний посібник. Харків: Вид-во «Міськдрук», 2012. 354 с.
14. Непочатенко О. О., Мельничук Н. Ю. Фінанси підприємств: підручник. К. Центр учбової літератури, 2013. 504 с.
15. Фінанси підприємств: Підручник / За ред. А. М. Поддєрьогіна. — К.: КНЕУ, 2002.
16. Фінанси підприємств: навчальний посібник. / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької, Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.
17. Финансы предприятий / Под ред М. В. Романовского. — СПб.: Бизнеспресса, 2012.

ТЕМА «ФОНДОВИЙ РИНОК»

Сутність, структура, функції, закономірності виникнення і функціонування ринку цінних паперів

Ринок цінних паперів як складова фінансового ринку. Роль фондового ринку. Основні види і властивості цінних паперів. Суб'єкти ринку цінних паперів. Основні цілі цінних паперів. Фундаментальні властивості цінних паперів. Інструменти фондового ринку. Функції ринку цінних паперів. Учасники ринку цінних паперів. Фактори, що впливають на стан фондового ринку. Тенденції розвитку ринку цінних паперів в Україні.

Акції корпорацій

Загальні ознаки і функції ринків власного капіталу. Акціонерні товариства і акції. Види акцій. Значний і контрольний пакети акцій. Види ціни та акції. Доходи акціонерів. Корпоративні операції з акціями. Первинний і вторинний випуск акцій. Компанії відкритого і закритого типів та їх акції. Дивідендна політика

Ринок облігацій

Державні цінні папери. Основні цілі випуску державних цінних паперів. Способи первинного розміщення та виплати доходу по державних цінних паперах. Види державних цінних паперів. Муніципальні цінні папери. Особливості українських державних цінних паперів та муніципальних позик. Загальна характеристика і класифікація облігацій підприємств. Особливості облігацій українських підприємств. Загальна характеристика депозитних та ощадних сертифікатів банків.

Ринок векселів.

Загальна характеристика, функції та види векселів. Випуск та обіг простих та переказних векселів.. Операції банків з векселями (дисконтування векселя, доміціяція векселя, індосування векселя). Протест векселя. Законодавча база застосування векселів Обіг векселів в Україні.

Казначейські зобов'язання, ощадні сертифікати, приватизаційні папери

Загальна характеристика казначейських зобов'язань, ощадних сертифікатів банків та права та обов'язки їх власників та емітентів. Особливості депозитних сертифікатів НБУ. Приватизаційні папери. Інші види цінних паперів.

Первинний та вторинний ринок цінних паперів

Складові частини ринку цінних паперів. Первинний ринок і флотація. Андерайтинг. Методи емісії цінних паперів. Емісія акцій в Україні. Особливості вторинного ринку цінних паперів. Професійні учасники на ринку цінних паперів (Категорії учасників ринку цінних паперів, емітента цінних паперів, інвестори на ринку цінних паперів, взаємодія між емітентом та інвестором). Види діяльності на ринку цінних паперів: депозитарна, реєстраторська, розрахунково-клірингова. Комерційні банки на ринку цінних паперів

Література:

1. Павлов В.І., Пилипенко І.І., Кривов'язнюк Цінні папери в Україні: навч. посібн. – вид.- ня 2-ге, доп. - К.: Кондор, 2004. – 400 с.
2. Кравченко Ю.Я. Рынок ценных бумаг: курс лекций. - К.: ВИРА- .- 2002.- 368 с.
3. Господарський кодекс України № 436– ІУ від 16.01.2003 р. / Інвестгазета (нормативна база) 19.12.2006. № 50 (576).
4. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2006, N 31, ст. 268) від 18.06.1991 р. № 3480-IV від 23.02.2006.
5. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30.10..1996 р. № 448/96-ВР.

ТЕМА «ФІНАНСОВИЙ РИНОК»

Сутність і структура фінансового ринку

Роль, місце і значення фінансового ринку в системі ринкових відносин. Основні складові фінансового ринку. Особливості ринків, що входять до складу фінансового ринку.

Фінансовий ринок як економічний простір, на якому формуються відносини купівлі-продажу фінансових фондів. Місце фінансового ринку у фінансовій системі. Структура фінансового ринку: фондовий ринок, грошовий ринок, ринок банківських позичок.

Суб'єкти та функції фінансового ринку

Суб'єкти відносин — учасники фінансового ринку: держава, емітенти, інвестори, фінансові посередники. Фінансові інструменти ринку — цінні папери, їх економічна та правова природа. Процес сек'юритизації, його значення для фінансового ринку. Впровадження комп'ютеризованих рахунків дебіторів і кредиторів ринку. Електронні цінні папери.

Функції фінансового ринку. Забезпечення руху фінансових потоків, переливу вільних фінансових фондів (заощаджень) в інвестиції. Внутрішньогалузевий, міжгалузевий та міжнародний рух фінансових потоків. Інтернаціоналізація та глобалізація фінансових ринків. Вплив мережі INTERNET на процеси інтернаціоналізації та глобалізації. Єдина валюта в Європейському Союзі, її вплив на світовий фінансовий ринок.

Законодавче регулювання фінансового ринку

Основи правового регулювання фінансового ринку в Україні. Правові норми регулювання фінансового ринку і розвитку його інфраструктури.

Правове регулювання фондового ринку в Україні. Стратегія розвитку фондового ринку. Правові норми захисту майнових прав інвесторів. Права та обов'язки інституційних інвесторів. Забезпечення відкритості, прозорості інформації про емітента. Захист прав емітента.

Правові основи розвитку грошового ринку і ринку банківських позичок в Україні. Особливості формування нормативної бази грошового ринку та ринку банківських позичок. Правові норми захисту майнових прав інвестора на грошовому ринку.

Інфраструктура фінансового ринку

Поняття інфраструктури фінансового ринку, її склад. Значення інфраструктури для розвитку фінансового ринку. Система інфраструктури фінансового ринку в Україні. Професійна діяльність на ринку цінних паперів.

Технологія торгівлі цінними паперами. Техніка проведення аукціонів. Види аукціонів. Біржовий та позабіржовий обіг цінних паперів.

Фінансові інститути як посередники між суб'єктами фінансового ринку. Значення фінансового посередництва: деномінація заощаджень, приймання ризику неповернення виданої позички та виплати процентів, інформаційне забезпечення, консолідація ризиків та ефект росту масштабів угод.

Роль комерційних банків як посередників. Депозитні небанківські інститути. Кредитні спілки. Ощадні інститути. Страхові компанії. Інвестиційні компанії та фонди. Пенсійні фонди, перспективи їх розвитку в Україні. Брокери та дилери по цінних паперах. Фонди грошового ринку. Фінансові компанії. Активи та пасиви фінансових посередників, їх управління.

Фондова біржа та біржові операції

Фондова біржа — організаційно оформлений, постійно діючий ринок, на якому здійснюється торгівля цінними паперами. Історія створення бірж у західних країнах. Реєстрація Української фондової біржі (УФБ). Розробка та прийняття основних нормативних документів УФБ. Основи організації та роботи біржі. Біржовий статут і правила біржі. Біржовий комітет, члени біржі. Котирувальна комісія. Лістинг, основні

вимоги та умови на біржі. Включення до курсового бюлетеня та реєстрація. Брокери, дилери, спеціалісти на фондовій біржі.

Види біржових наказів та угод. Повні й неповні лоти. Накази на купівлю і продаж. Накази на день, тиждень, місяць, відкриті накази. Накази «стоп», накази «на вибір брокера», лімітні накази.

Грошовий ринок і ринок банківських позик

Структура та сутність грошового ринку і ринку банківських позичок, як складових фінансового ринку, їх взаємозв'язок і взаємообумовленість. Об'єкти та суб'єкти грошового ринку і ринку банківських позичок. Функції та інструменти грошового ринку. Характеристика облікового ринку та його особливості. Характеристика міжбанківського ринку. Операції на міжбанківському ринку. Операції центральних банків на відкритому ринку. Роль казначейських векселів та інших видів короткострокових урядових цінних паперів. Взаємодія і взаємозв'язок кредитно-грошової та фінансової політики, значення її для грошового ринку. Види операцій на відкритому ринку.

Міжбанківський ринок

Міжбанківський ринок як частина ринку позикових капіталів. Міжбанківські депозити і терміни залучення вільних грошових ресурсів. Напрями використання засобів міжбанківського ринку. Операції на міжбанківському ринку. Функції ринку банківських позичок: кредитування оборотних фондів (працюючого капіталу).

Операції центральних банків на відкритому ринку. Роль казначейських векселів та інших видів короткострокових урядових цінних паперів. Управління грошовим обігом як мета операцій на відкритому ринку, поставлена перед центральним банком. Регулювання портфеля цінних паперів емісійного банку. Управління державним боргом як мета операцій на відкритому ринку, поставлена перед Міністерством фінансів. Взаємодія і взаємозв'язок кредитно-грошової та фінансової політики, значення її для грошового ринку. Види операцій на відкритому ринку.

Ринок похідних фінансових інструментів

Причини появи та розвитку ринку похідних цінних паперів. Хеджування. Види фінансових похідних цінних паперів та їх особливості. Сутність та особливості застосування форвардних та ф'ючерсних контрактів. Ф'ючерсні біржі. Сутність, види та особливості застосування опціонів. Модель Блека-Скоулса для опціону на продаж. Опціони на акції, облігації, індекси, ф'ючерсні контракти, валюту. Сутність та види свопів і варантів. Створення ринку "синтетичних" цінних паперів. Комбінація опціонів. Конвертована облігація. Стренгл. Стреп. Стріп. Спред. Глобальні інвестиційні сертифікати та американські депозитарні розписки, цінні папери українських емітентів на світових фондових ринках.

Література:

1. Васильєва В.В., Васильченко О.Р. Фінансовий ринок. Навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2008. 368 с.
2. Д. І. Дема, І. В. Абрамова, Л. В. Недільська Фінансовий ринок : навч. посібник; за заг. ред. Д.І. Деми. Житомир : ЖНАЕУ, 2017. 448 с.
3. Еш С. М. Фінансовий ринок. Навч. посіб. 2-ге вид. К.: Центр учбової літератури, 2011. 528 с.

ТЕМА «СТРАХУВАННЯ»

Сутність, принципи і роль страхування

Необхідність страхового захисту як важливого засобу економічної безпеки суб'єктів господарювання та життєдіяльності людей. Форми організації фондів страхового захисту. Виникнення та етапи розвитку страхування. Сутність страхування.

Функції страхування. Принципи страхування: страховий інтерес, максимальна добросовісність суб'єктів страхування, відшкодування втрат у межах фактично завданих збитків, франшиза, суброгація.

Класифікація страхування

Поняття класифікації, її наукове та практичне значення. Ознаки класифікації: історичні, економічні, юридичні. Класифікація за об'єктами страхування. Класифікація за формами проведення: обов'язкове страхування, добровільне страхування.

Класифікація за спеціалізацією страховика. Загальні види страхування. Страхування життя. Перестрахування.

Страхові ризики і їх оцінка

Поняття ризику. Основні характеристики ризику. Управління ризиком. Види ризиків. Оцінка ризику й визначення доцільності його страхування. Структура та основи розрахунку страхових тарифів.

Страховий ринок

Поняття страхового ринку. Суб'єкти страхового ринку. Роль посередників: страхових агентів і брокерів. Перспективи розвитку страхового ринку в Україні.

Страхова організація

Форми організації страхових компаній в Україні. Порядок створення, функціонування та ліквідації страхових компаній. Товариства взаємного страхування. Спеціалізація страховиків.

Структура страхових компаній. Центральний офіс. Філії та представництва. Управління страховою компанією. Об'єднання страховиків.

Державне регулювання страхової діяльності

Необхідність і значення державного регулювання страхової діяльності.

Органи нагляду за страховою діяльністю та їх функції. Реєстрація та ліцензування страховиків. Контроль за діяльністю страховиків.

Особисте страхування

Страхування життя і його основні види. Змішане страхування життя. Довічне страхування. Страхування до одруження. Страхування пенсій (ренти). Обов'язкові види страхування від нещасних випадків і професійних захворювань. Добровільне індивідуальне й колективне страхування від нещасних випадків. Медичне страхування.

Страхування майна

Страхування майна юридичних осіб: суб'єкти і об'єкти страхування, страхові події, порядок укладання договорів, умови відшкодування збитків.

Особливості страхування сільськогосподарських підприємств. Страхування транспортних засобів: автомобільного та іншого наземного, морського, авіаційного транспорту. Страхування вантажів. Страхування майна громадян: будівель і споруд, тварин, домашнього та іншого майна.

Страхування відповідальності

Страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів. Моторне (транспортне) страхове бюро і його функції. Міжнародна система "Зелена картка". Страхування відповідальності роботодавців. Страхування відповідальності товаровиробників за якість продукції. Страхування професійної відповідальності. Страхування відповідальності за забруднення довкілля.

Перестрахування і співстрахування

Необхідність і сутність перестрахування, стан і перспективи його розвитку. Методи перестрахування. Форми проведення перестраховувальних операцій. Співстрахування й механізм його застосування.

Доходи, витрати і прибуток страховика

Склад доходів страховика. Витрати страховика: їх склад і економічний зміст. Собівартість страхової послуги. Визначення прибутку від страхової діяльності. Прибуток від інвестиційної діяльності. Оподаткування страховиків.

Фінансова надійність страхової компанії

Поняття фінансової надійності страховика. Фінансові методи забезпечення надійності страхових компаній. Платоспроможність страховика, умови її забезпечення. Власні кошти страховика. Технічні резерви, їх склад. Показники платоспроможності.

Література:

1. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 р. №85/96-ВР (із змінами та доповненнями). URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=85>.
2. ІНКОТЕРМС. Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової палати (редакція 2000 року) (україномовний варіант).- URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/988_007.
3. Журавка О. С. Страхування : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
4. Страхування: навч. посіб. за ред. Т.А. Говорушко К.: Львів: «Магнолія 2006», 2014. 328 с.

ТЕМА «БЮДЖЕТНА СИСТЕМА»

Бюджетна система України та її бюджетний устрій

Становлення та розвиток бюджетних відносин в Україні. Визначення та структура бюджетної системи України. Сутність, функції та призначення бюджету. Принципи бюджетної системи України

Бюджетна політика та бюджетний механізм

Бюджетний механізм. Нормативно-правове забезпечення функціонування бюджету. Бюджетна планування Бюджетне прогнозування, його основні методи. Середньострокове бюджетна планування. Основні напрями бюджетної політики на 2019 - 2021 роки

Бюджетна класифікація та структура бюджету

Сутність та значення бюджетної класифікації. Класифікація доходів бюджету Бюджетна класифікація видатків бюджету. Бюджетна класифікація фінансування бюджету та державного боргу.

Система доходів та видатків бюджетів. Міжбюджетні відносини в Україні

Система розмежування доходів бюджетів. Система розмежування видатків бюджетів. Система розмежування та критерії видатків місцевих бюджетів. Склад доходів та видатків бюджет розвитку місцевих бюджетів. Цільові бюджетні фонди органів державної влади. Особливості формування місцевих бюджетів та здійснення місцевих запозичень і надання місцевих гарантій. Сутність та види міжбюджетних трансфертів. Методика розрахунку вирівнювальних трансфертів в Україні

Бюджетне фінансування

Сутність та принципи бюджетного фінансування. Форми бюджетного фінансування. Методи бюджетного фінансування. Суб'єкти та порядок бюджетного фінансування

Фінансове забезпечення соціальних гарантій населення

Сутність на необхідність системи соціального захисту. Складові системи соціального захисту населення. Джерела фінансування соціальних гарантій та склад видатків на соціальний захист. Види та розміри соціальних виплат

Загальні основи кошторисного фінансування

Сутність, види та загальна структура кошторису доходів і видатків бюджетної установи. Види кошторисів доходів і витрат бюджетної установи, їх розгляд і затвердження. Зміст лімітної довідки і штатного розпису та плану асигнувань із загального фонду бюджету. Зміст основних кодів видатків кошторису бюджетної установи. Порядок визначення посадового окладу працівників бюджетних установ

Видатки бюджеті на фінансування охорони здоров'я

Видатки бюджетів на охорону здоров'я. Основні сітьові показники для складання кошторисів на фінансування закладів охорони здоров'я. Нормативи для визначення кількості лікарських посад закладів охорони здоров'я. Розрахунок кількості лікарських відвідувань в поліклініках. Розрахунок кількості медсестер в лікарні (цілодобовий пост). Розрахунок витрат на харчування і медикаменти в лікарні. Розрахунки за основними кодами індивідуальних кошторисів закладів охорони здоров'я (КЕКВ 2110, 2220, 2230). Напрямки реформування системи охорони здоров'я.

Формування видатків на освіту та культуру

Система освіти в Україні та джерела її фінансування. Основні сітьові показники для розрахунку кошторисів. Склад видатків на освіту. Нормування витрат бюджетної установи. Визначення кількості учнів у школі (школі-інтернаті) та визначення кількості годин навчального навантаження. Особливості розрахунку фонду оплати праці педагогічним працівникам загальноосвітнього навчального закладу. Визначення кількості студентів у ЗВО та визначення професорсько-викладацького складу ЗВО. Розрахунок фонду оплати праці у ЗВО та нарахування на нього. Розрахунок витрат за КЕКВ. Фінансування професійно-технічних закладів. Фінансування бюджетних наукових установ

Видатки бюджету на фінансування інших галузей соціокультурної сфери та розвитку економіки

Групи видатків за функцією духовний та фізичний розвиток. Загальні основи фінансування культурно-мистецьких закладів. Особливості розробки індивідуального кошторису культурно-мистецької установи. Фінансове забезпечення розвитку фізкультури, спорту, рекреації та туризму. Необхідність і склад витрат на розвиток економіки.

Видатки бюджету на фінансування державного управління, національної оборони та правоохоронної діяльності

Бюджетні видатки на державне управління. Бюджетні видатки на національну оборону. Видатки бюджету на правоохоронну діяльність і безпеку держави.

Література

1. Бюджетна система : навч. посібн. Наталія Проць. Луцьк : Вежа- Друк, 2019. 268 с.
2. Бюджетна система підручник / за ред.. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 624 с.
3. Бюджетний кодекс України. Закон України від 08.07.2010 р. № 2456 – VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

ТЕМА «БАНКІВСЬКА СИСТЕМА»

Історія виникнення та розвиток банківських систем

Походження банків та історія розвитку банків Стародавньої Греції, Риму, Італії, Англії, Польщі, Київської Русі. Суть, види та класифікація банків. Державний банк. Кооперативний банк. Склад сучасної банківської системи. Становлення банківської

системи США. Типи кредитно-депозитних установ США. Характеристика діяльності банків США. Суті фінансово-кредитної системи Німеччини. Форми банків Німеччини та основні напрями діяльності спеціалізованих банків Німеччини. Сучасна банківська система Японії. Ознаки міцності фінансової системи Японії та її становище як лідера у світовому фінансовому просторі. Етапи створення і розвитку національної банківської системи та її характеристика.

Банки як суб'єкти господарювання

Порядок реєстрації банків. Учасники банку. Організаційно-правова форма банку. Особливості створення банку з іноземним капіталом. Порядок створення та реєстрації філій, відділень та представництв банку. Організаційна структура діяльності банку (органи управління, функціональні підрозділи і служби банків). Суть ліцензування діяльності банків. Порядок одержання банківських ліцензій. Механізм одержання письмових дозволів на здійснення банківської діяльності. Шляхи реорганізації банків. Порядок проведення злиття, приєднання, поділу, виділення, перетворення банків. Особливості добровільної і примусової реорганізації банків. Банківські об'єднання їх типи та порядок створення.

Національний банк України: завдання, функції, мережа та структура

Суть, роль та призначення Національного банку України (НБУ). Правовий та організаційний статус НБУ. Завдання, функції територіальних управлінь НБУ. Функції НБУ та їх характеристика: НБУ як центральний банк держави та емісійний центр; регулювання НБУ банківської діяльності та нагляд за нею; валютний орган; банк держави; банк банків; організатор міжбанківських розрахунків; суть та економічні інструменти грошово-кредитної політики НБУ.

Операції, які виконує НБУ. Органи управління НБУ. Організаційна структура НБУ.

Створення та організація діяльності комерційного банку

Передумови становлення і розвитку банківської справи. Характеристика банку як специфічної комерційної установи. Сутність банківської діяльності. Банк як важливий елемент банківської системи, організація банківських систем. Класифікація банківських інститутів. Принципи організації роботи банку. Банківські операції. Зміст і класифікація пасивних операцій. Сутність активних операцій. Реалізація функцій банку.

Порядок заснування банківської установи. Документальне оформлення реєстрації. Документи та вимоги для отримання банківської ліцензії. Перелік ліцензованих операцій.

Типова організаційна структура комерційного банку. Структура апарату управління, структура, задачі основних функціональних підрозділів банку.

Визначення філії, представництва, територіальне відокремленого безбалансового відділення, принципи їх функціонування.

Формування ресурсів комерційного банку

Сутність, склад і характеристика ресурсів банку. Власний капітал: функції та структура. Регулятивний капітал. Структура основного і додаткового капіталу. Порядок формування статутного фонду. Резервний та спеціальні фонди банку.

Залучені кошти. Депозити, їх класифікація, характерні особливості. Форми мобілізації ресурсів. Процентна політика банку та способи нарахування процентів. Фактори процентної ставки.

Джерела запозиченого капіталу. Емісія та продаж облігацій. Міжбанківські кредити: терміни та порядок використання. Кредити Національного банку України: види, вимоги, порядок здійснення.

Розрахунково-касові операції комерційних банків

Принципи організації платіжної системи, готівкових та безготівкових розрахунків. Способи, види та форми безготівкових розрахунків. Правила їх проведення. Документообіг.

Відкриття рахунків у банку. Поточні рахунки: документація для відкриття та умови, перелік операцій. Бюджетні рахунки. Депозитні рахунки в національній валюті: порядок відкриття та використання. Особливість відкриття рахунків у іноземній валюті. Обслуговування і закриття рахунків.

Порядок розрахунків за товарними і нетоварними операціями. Класифікація платіжних інструментів. Розрахункові документи та їх реквізити.

Форми безготівкових розрахунків: платіжне доручення, чек, акредитив, вимога-доручення, відкритий рахунок, інкасове доручення, розрахунки по сальдо взаємної заборгованості.

Міжбанківські розрахунки та їх забезпечення. Принципи і структура СЕП. Функції РРП та ЦРП. Кореспондентські відносини між банками.

Платіжні картки, призначення та види. Вигоди їх застосування.

Зміст касових операцій, механізм регулювання. Касові документи. Прогнозування та облік касових оборотів. Регулювання касових оборотів в установах банків. Види кас. Порядок приймання і видачі банком готівки.

Кредитні операції комерційних банків

Сутність кредиту, види. Принципи кредитування та кредитної політики. Використання простих, спеціальних і контокорентних рахунків у кредитуванні.

Форми кредитування: споживчий, банківський кредит, лізинг, іпотека, комерційний, міжбанківський кредит, бланковий, консорціумний.

Етапи кредитного процесу. Поняття «кредитоспроможність», значення і елементи системи оцінювання. Розрахунки основних показників фінансового стану позичальника. Зарубіжний досвід оцінки кредитоспроможності позичальника.

Основні умови і зміст кредитної угоди. Джерела, форми погашення позичок. Контроль їхнього використання. Форми забезпечення кредитів. Заходи мінімізації втрат від кредитного ризику.

Операції банків з вексями

Функції та економічний зміст векся. Види векселів: простий і переказний; комерційний, фінансовий, підроблений, дружній, бронзовий.

Порядок обігу простого і переказного векселів. Акцепт, індосамент, цесія, солідарна відповідальність, протест, нотифікація. Балансові та позабалансові операції з вексями. Особливість вексельного обігу в Україні. Обов'язкові реквізити векся. Зміст операції врахування (дисконту) векселів. Обліковий кредит.

Порядок здійснення операції: реєстрація врахованих векселів, перевірка юридичної та економічної надійності векся. Розрахунок дисконту. Сутність і форми кредитів під заставу векселів. Порядок надання позики. Авальювання векся. Акцептні операції банків. Учасники операцій з інкасування векселів. Документообіг та порядок здійснення інкасування векселів. Оплата векся за дорученням клієнта.

Операції комерційних банків з цінними паперами

Види операцій банків з цінними паперами. Сутність і основні напрями емісійної роботи банку. Етапи емісійної діяльності. Порядок розміщення акцій та облігацій на ринку, варіанти їх продажу.

Використання депозитних і ощадних сертифікатів. Напрямки інвестиційних операцій банків з цінними паперами: визначення цілей, горизонту і форми інвестицій; інвестиційний аналіз; формування та управління портфелем цінних паперів; оцінювання ефективності інвестиційної діяльності.

Етапи інвестування. Оцінка ефективності інвестиційної діяльності. Інвестиційні ризики та методи управління інвестиційними ризиками. Види професійної діяльності банків на ринку цінних паперів.

Інвестиційні банківські операції

Економічна сутність інвестицій. Валові і чисті інвестиції. Фактори обсягу інвестицій, класифікація.

Форми регулювання інвестиційної діяльності. Капітальні вкладення, принципи і методи їх фінансування.

Фінансування будівництва. Довгострокове кредитування капітальних вкладень малого підприємництва і об'єктів виробничого призначення. Моделі оцінювання та реалізації інвестиційного проекту. Інвестиційні ризики. Диверсифікація, її роль в управлінні інвестиційною діяльністю банку.

Операції банків в іноземній валюті

Зміст валютних операцій. Класифікація банківських операцій з іноземною валютою. Поточний і депозитний рахунки в іноземній валюті: відкриття, порядок зарахування і видачі коштів.

Види неторговельних операцій з валютою. Валютна каса уповноваженого банку. Банківський переказ, інкасо, акредитив. Схеми розрахунків. Операції банку на міжбанківському валютному ринку. Класифікація валютних угод: овернайт, спот, форвард, своп.

Валютні ризики. Внутрішні та зовнішні методи регулювання ризиків.

Регулювання діяльності банків

Суть, необхідність, значення та завдання банківського регулювання. Форми регулювання банківської діяльності. Банківський нагляд. Виїзні та безвиїзні перевірки. Економічні нормативи. Заходи щодо комерційних банків в разі порушення ними економічних нормативів та банківського законодавства.

Література:

1. Банківські операції : підручник / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін.; за заг. ред. А. М. Мороза. [3-тє вид., перероб. і доп.]. К.: КНЕУ, 2018. 608 с.
2. Банківські операції : підручник / О. В. Дзюблюк, Я. І. Чайковський, Н. Д. Галапуп та ін.; за ред. О. В. Дзюблюка. Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2019. 696 с.
3. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні: постанова Правління НБУ від 28.08.2001 р. № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>
4. Копилюк О. І., Музичка О. М. Банківські операції. 2-ге вид. випр. і доповн. : навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2015. 536 с.
5. Прасолова С. П., Вовченко О. С. Банківські операції : навчальний посібник та практикум. К.: Центр учбової літератури, 2017. 568 с.
6. Про банки і банківську діяльність : закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2121-14>.
7. Про Національний банк України : закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=3&nreg=679-14>.
8. Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності: монографія / О. В. Дзюблюк, В. В. Корнеєв, В. І. Міщенко та ін., за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2017. 298 с.
9. Трансформація банківської системи у контексті глобалізаційних викликів: монографія / за ред. д. е. н., проф. О. В. Дзюблюка. Vienna : Premier Publishing s.r.o. Vienna, 2018. 354 с.

ТЕМА «ПОДАТКОВА СИСТЕМА»

Сутність та види податків

Необхідність і сутність податків. Історія зародження та становлення податків. Податки в системі доходів Державного та місцевих бюджетів. Визначення податків, їх ознаки.

Функції податків. Фіскальна функція та механізм її реалізації. Податки як основа фінансової бази держави. Розподільчо-регулююча функція. Основні напрями податкового регулювання економіки і соціальної сфери.

Термінологія оподаткування. Елементи податку: платник податку, носій податку, об'єкт оподаткування, джерело сплати податку, одиниця оподаткування, податкова ставка. Податкова база.

Методи побудови податкових ставок, тверді й процентні ставки. Види процентних ставок: пропорційні, прогресивні, регресивні, комбіновані. Проста й складна прогресії оподаткування. Проблема оптимізації ставки оподаткування.

Класифікації податків, її ознаки. Поділ податків за формою взаємовідносин платника і держави на прямі та непрямі. Класифікація податків за економічною ознакою об'єкта оподаткування: податки та доходи, капітал і споживання. Класифікація податків за ознакою органів державної влади, які їх встановлюють: загальнодержавні й місцеві податки. Класифікація податків залежно від способів їх стягнення: розкладові і окладові. Класифікація податків за порядком зарахування до бюджету: закріплені та регулюючі.

Податкова система та податкова політика держави

Визначення податкової системи і основні вимоги до неї. Оптимізація співвідношення фіскальної достатності, економічної ефективності і соціальної справедливості.

Податкова структура, фактори, що її визначають. Обсяг видатків бюджету, як база побудови податкової системи. Рівень централізації валового продукту в державі, проблема його оптимізації.

Принципи вигоди і принципи платоспроможності. Крива Лоренца і коефіцієнт Джіні. Наукові принципи побудови податкової системи, їх розвиток.

Принципи оподаткування В. Мірабо (оподаткування джерела доходів, пропорційність оподаткування доходів, мінімальні витрати оподаткування).

Принципи оподаткування А.Сміта: справедливість, визначеність, зручність і дешевизна. Податкові принципи А. Вагнера: достатність і динамізм податків, правильний вибір податкових джерел, справедливість, зручність і дешевизна. Принципи вигоди і пожертвування П. Самуельсона.

Проблеми побудови податкової системи в Україні та напрями її удосконалення на сучасному етапі. Податкова політика: поняття та напрями. Фактори, що визначають напрями і характер податкової політики. Критерії податкової політики. Фіскальна достатність та економічна ефективність і соціальна справедливість. Стабільність і гнучкість податкової політики, їх взаємозв'язок.

Суть та інструменти податкового регулювання ринку. Податкова політика України в сучасних умовах.

ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Сутність, фіскальна роль, призначення та еволюція податку на додану вартість. Елементи податку: об'єкт оподаткування, платники і ставки податку, пільги в оподаткуванні податком на додану вартість. Реєстрація платників податку. Механізм обчислення і сплати податку. Податкове зобов'язання та податковий кредит. Дата виникнення податкового зобов'язання та права на податковий кредит. Податкові накладні: призначення та порядок оформлення. Реєстри податкових накладних. Вантажно-митні

декларації та інші документи, які дають право на податковий кредит.

Податковий період. Строки сплати податку та подання звітності. Декларація по податку на додану вартість: зміст, порядок заповнення та подання до фіскальних органів.

Порядок та проблема відшкодування податку на додану вартість. Фіскальний досвід відшкодування. Альтернативні способи відшкодування.

АКЦИЗНИЙ ПОДАТОК

Акцизний податок як форма специфічних акцизів. Світовий досвід акцизного оподаткування. Організація акцизного оподаткування в Україні. Платники акцизного податку, об'єкт оподаткування. Перелік підакцизних товарів і ставки акцизного податку.

Методика обчислення сум акцизного податку, що підлягають сплаті до бюджету. Складання та подання декларації з акцизного податку. Податкові пільги. Строки сплати акцизного податку. Особливості сплати акцизного податку при реалізації алкогольних напоїв і тютюнових виробів. Марки акцизного податку, їх призначення, порядок отримання, використання та звітності.

ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Еволюція оподаткування доходів юридичних осіб в Україні. Податок на прибуток підприємств в системі доходів бюджету: фіскальна роль та тенденції.

Платники і ставки податку на прибуток. Алгоритм визначення об'єкта оподаткування.

Порядок обчислення та сплати податку на прибуток.

Амортизація для цілей оподаткування прибутку: особливості та порядок обчислення. Особливості оподаткування окремих видів діяльності та операцій.

Пільги з податку на прибуток, види пільг та їх економіко-фіскальне значення.

Податкова звітність з податку на прибуток: склад та порядок заповнення.

Контроль за сплатою податку на прибуток підприємств до бюджету.

ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Засади оподаткування доходів фізичних осіб у світовій фіскальній практиці. Бюджетна роль податку на доходи фізичних осіб.

Особливості нарахування податку на доходи фізичних осіб: платники, об'єкти оподаткування, соціальна пільга та податкова знижка, ставки податку.

Порядок перерахування податку до бюджету.

Особливості оподаткування окремих видів доходів. Оподаткування доходів від зайняття підприємницькою діяльністю та інших доходів. Алгоритм справляння та роль військового збору.

Єдиний податок для платників – суб'єктів підприємницької діяльності. Порядок визначення доходів та їх склад для платників єдиного податку. Ставки єдиного податку. Податковий (звітний) період. Порядок нарахування та строки сплати єдиного податку. Ведення обліку і складання звітності платниками єдиного податку.

Особливості нарахування, сплати та подання звітності з окремих податків і зборів платниками єдиного податку. Порядок обрання або переходу на спрощену систему оподаткування, або відмови від спрощеної системи оподаткування. Порядок реєстрації та анулювання реєстрації платників єдиного податку. Відповідальність платника єдиного податку.

Необхідність та уроки реформування порядку оподаткування доходів населення в Україні.

МАЙНОВЕ ОПОДАТКУВАННЯ ТА РЕНТНІ ПЛАТЕЖІ

Необхідність та об'єкти оподаткування майновими податками в державах із ринковими системами господарювання.

Склад податку на майно. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Транспортний податок. Туристичний збір. Збір за місця для паркування транспортних засобів.

Платники земельного податку. Об'єкти оподаткування земельним податком. База оподаткування земельним податком. Оподаткування земельних ділянок, наданих на землях лісогосподарського призначення. Пільги щодо сплати земельного податку для фізичних та юридичних осіб. Земельні ділянки, які не підлягають оподаткуванню земельним податком. Особливості оподаткування платою за землю. Податковий період для плати за землю. Порядок обчислення плати за землю. Строк сплати плати за землю. Індиксація нормативної грошової оцінки земель.

Склад та характеристика рентної плати. Рентна плата за користування надрами: специфіка нарахування. Рентна плата за спеціальне використання водних та лісових ресурсів. Відповідальність платників рентної плати та контроль за її справлянням.

Література:

1. Зайцев О. В. Податковий менеджмент: підручник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 308 с.
2. Крисоватий А. І. Сидорович О. Ю., Дмитрів В. І. Наукові основи фіскальної теорії: навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 246 с.
3. Луцик А. І. Ткачик Ф. П. Адміністрування податків: навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 282 с.
4. Канонішена-Коваленко К. Екологічний податок від А до Я. Київ: Фондація «Відкрите Суспільство», 2017. 108 с.
5. Податковий кодекс України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 12.02.2019).
6. Матвійчук Н. М. Фінанси природокористування: навч. посіб. Луцьк: Терен, 2019. 284 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Конкурсний бал вступника оцінюється за шкалою від 100 до 200 балів. Вступне випробування проводиться у письмовій формі за допомогою тестових технологій. У ході вступного випробування вступник розв'язує 20 завдань.

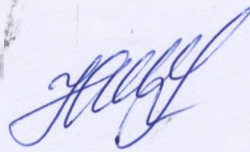
1 рівень (високий): 200–180 балів виставляється вступникам, які в повному обсязі виконали завдання (тестові завдання), продемонстрували обізнаність з усіма поняттями, фактами, термінами; адекватно оперують ними при розв'язанні завдань; виявили творчу самостійність, здатність аналізувати факти, які стосуються наукових проблем. Усі завдання (тестові завдання) розв'язані (виконані) правильно, без помилок.

2 рівень (середній): 179–160 балів виставляється за умови достатньо повного виконання завдань (тестових завдань). Розв'язання завдань має бути правильним, логічно обгрунтованим, демонструвати творчо-пізнавальні уміння та знання теоретичного матеріалу. Разом з тим, у роботі може бути допущено декілька несуттєвих помилок.

3 рівень (достатній): 159–140 балів виставляється за знання, які продемонстровані в неповному обсязі. Вони, зазвичай, носять фрагментарний характер. Теоретичні та фактичні знання відтворюються репродуктивно, без глибокого осмислення, аналізу, порівняння, узагальнення. Відчувається, що вступник недостатньо обізнаний з матеріалом джерел із навчальної дисципліни та не може критично оцінити наукові факти, явища, ідеї.

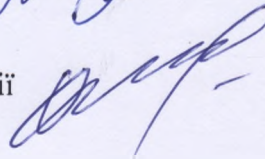
4 рівень (низький): 139–100 балів виставляється за неправильну або поверхневу відповідь, яка свідчить про неусвідомленість і нерозуміння поставленого завдання. Літературу з навчальної дисципліни вступник не знає, її понятійно-категоріальним апаратом не володіє. Відповідь засвідчує вкрай низький рівень володіння програмним матеріалом.

Голова фахової атестаційної комісії

Наталія КОЛЕНДА

Відповідальний секретар приймальної комісії

Олег ДИКИЙ